Не е случаен и не е мал бројот на оние истомисленици, меѓу кои среќаваме и несомнени авторитети, чија загриженост за литературата, посебно за поезијата, која е и повод на овој ~~некому~~ мој уводен збор, не произлегува од проблемите што ги поси, таа со себе како творечки чин туку се ~~[illegible]~~ проектира и ја одбоќа нејзината основа, за да се конкретизира во вид на ~~[illegible]~~ уеј ~~[illegible]~~ прашаца: Дали ова време ~~[illegible]~~ што го живеме и чии трагица говештвото ги раширува фантастично смело и фантастично брзо, не е и време што ја убива поезијата? Дали тоа не е мртво за неа, или пак таа мртва за него? За кого дванат ѕвоната на нашето време?

Еве ја дилемата што вознемирува, што сее сомневаца, што создава метеж во мислите, што рагіа нај ~~[illegible]~~ нестокојни одговори.

И навистина, се е изместено од своите згодови. Немирот е тотален, универзален, на сите ширини и должини ~~[illegible]~~ географски и говешки: немир — војна и голот за секоква надмоќ и престиж, немир — страв од атомска катастрофа, немир — крвово пресметување со сите секиши на минатото, немир — ~~[illegible]~~ истраване на говеко, извишуване во ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ говешки достоинства, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ стапуване на прагно на ~~[illegible]~~ вистинската историја, немир — одбрана на вистината, немир — радост ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ што ја соопшти говековиот глас од вселената, немир на земјата, немир под земјата...

Навистина, ова атомско време, ова време на токви научни достигана што ја основаат зад себе и најсмелата и најбрата фантазија среткана во достапната умешничка литература, ова време на технички чуда, време на роботи што можно за некому лига да ~~[illegible]~~ извршат такви операции за кои не е достатен ~~[illegible]~~ и еден чел говешки живот, што можат да ~~[illegible]~~

песна што ќе ти задоволи сите естетски барања, ова време на вселенски брадови што ќе го одведат човека во тајните на светот, ова време... дали ова време е навистина невреме за поезијата?

Земјата одамна престана да постои како поетска отсеција на идилични односи и романтички бегства во микотото или во идиката, сеедно, а сега и небото, тоа сино, вишно, безброј пати и на ~~...~~ севозможни начини поетизирано небо бара да излезе од светот на поезијата.

Навистина, што се случува со поезијата, што остакува од неа, дали нејзиката егзистенција е доведена во прашање?

Многу Фоќаца и многу литературни правци се веќе мрови. Пависнатата интервенција, ~~во литературата~~ Ждановската, социјалистичко-реалистичка концепција ја убиваше литературата со голиот фоко, а кадреализмот остана пелокен прф сиротините и проблемите што ти донесе изгорта свеоска војна. Кај нас, пак, интерпретирана реализам или модернизам, по една децекија плодни и уште повеќе јалови дискусии и судири, литературни и уште повеќе нелитературни конфронтации, следе на сводно вистински терен: литературна или нелитературна. Тоа и разнородноста на поезијата стана нешто сосем природно и неподвижно.

Ако многу Фоќаца, многу правци се веќе мрови, каков raison d'être има Фоќацето дека ова наше време ја доведува во прашање егзистенцијата на поезијата?

За нас ова метафизичко поедаше ~~на~~ ~~поезијата~~ не може со ништо да се одбрани. Песната, поезијата е човешка судбина, судбина Фатена како една од најсуштинските човешки одредби, нешто што и сторисни се рага и живее со него, да за тоа и нејзиното одрегуваше значи, одрегуваше на човекот како човек. Умирањето на некои теории и тенденции, што е впрочем сосем природно и разбирливо,

не е и умирање на поезијата. Таа личи на оној феникс-птица што изгорува во своето гнездо за да се роди уште поубава и препородена од сопствениот пепел. Таа личи на госпоѓица што откривајќи на едно изобилие осветена и одбрана на друго место. Таа, како што вели големиот шпански поет Хименез, „роди се прво многу чиста, облечена во невиност" за да биде засакана како дете, па потоа се облекува во некакви алишта" за да биде замразена, не знам зошто", па „царица станува", блескава со украси" за да се види сета бесмисленост, и почнува да ја симне облеката „да се покаже сосем гола" за да извикне поетот: „О страст на мојот живот, поезијо гола, засекогаш моја!"

Дилемите пред кои е исправена поезијата денес, не се дилеми што ја засегаат основата на нејзината егзистенција, за тоа општите прашања можат да се постават само под услов на битна измена. Не дали ова време што го живееме ја убива поезијата, туку како е таа во времето што го живееме и како го навестува она што утре ќе го живееме. Дали ова време има и може да има само еден поетски аспект, само една своја поетска димензија?

Се разбира, одговорот на некои од овие прашања ќе го донесе утрешнината. Сегашниот одговор, како и да претендира на сигурност и авторитетност во тврдењето, не може да ги пререче рамките на претпоставката. Историјата и овде го има конечниот збор. Дали овој или оној поетска појава најсоодветно го изразува времето што го живееме — тоа може да биде прашање на личниот вкус и повод за полемички разговори, но не и утврдена и докажана вистина. Личниот естетски вкус и полемичките литерарни разговори се интересни за историјата на литературата само до толку доколку

укажуваат на оние Сцили и Харибди со кои се судирала поезијата по едно време за да стане петав Вистински преставник. Нивната оподиктичност нема никаква вредност ако не најде потврда во времето. Нив ги забележува литературната архива за да им послужат на оние што вршат реконструкција на човечките бесмислици и глупости. По правило, тие се надвор од литературата или најбаото речено — ништо не докажуваат.

Но едно со ентурност може да се тврди — ова време нема само една поетска димензија, еден поетски отол. Иноку — ништо нема да остане од поезијата на еден Борис Пастернак, еден Жак Превер, еден Сен-Јон Перс, еден Квазимодо, еден Тин Ујевић или. Листата на поеменските преставници на денешната поезија е голема. Зар може тогаш да се пледира за еден поетски вид без сомневање дека тоа коси нешто за бурни полемики и возбуди? Ако ја прихоќаме разнородноста на поезијата како нешто што е иманентно на нејзината природа, дали тој факт ни дава право да вршиме хиерархиско класифицирање вкатре во тоа разнородна поделба? Може ли да се тврди дека на врвот на тоа хиерархија стои поезијата што го опхоќа тоталитетот на човекот, додека сите други видови преставуваат подолки видови на поетското творештво? Зар една интимно-ерлоска или патриотска или сатирична песна не може да го опхоќи тоталитетот на човекот и да биде интегрална ~~...~~ разбраненост на творечката имагинација? Зар тој тоталитет на човекот и тоа интегрална разбраненост на творечката имагинација можат да се изразат подолку освен како конкретен поетски творечки чин, односно како еден вид на поезијата? Проблемно не е во видот на поезијата, проблемно е во тоа дали и колку преку тие конкре-

ни видови пъезијата се реализира [redacted] како пъезија.

Историјата располага со небројни примери што оганжат да ни посоветат како илустрација. Да не одиме многу далеку, да се задржиме во рамките на овој вечер. Дали ке ја оцениме правилно прекрасната песна „Тага за Југ" од Константин Миладинов, ако болката на поетот не ја доживееме и како општочовечка болка, а не само како болка на еден наш човек за родниот крај без оглед на очигледното факт дека тоа болка има свои формално јаски географски рамки? И зар не е превенствено тој општочовечки карактер причина што и кие денес, по толку години од образувањето на овој песна, во сосем поинакви исторски и општествени услови, ако сакате со поинаква психика конституција, ја доживуваме со еднаков интензитет и еднаква ги чекиме нејзините уметнички достоинства?

Овој неслучаен допир со „Тага за Југ", а во моментот нужно и со целокупното дело на браката Миладиновци, отвора вушност нова тема: нашето литературно минато и нашата литературна спашнина. За делото на браката Миладиновци нашата научна мисла даде веке богати прилози. Оценета е нивната историска заслуга, а пред светлината на научната вистина многу мистификации и фалсификати му го отстапија местото на историскиот факт. За ниеден сериозен научен работник не се поставува прашањето кому му припаѓа тоа огромно народно богатство собрано во Зборникото на Миладиновци, нити пак зашто е под таков наслов издадено. И самото поставање на овие прашања не знаи ничто друго туку раскинуваше со научната мисла и удир со науката за слетка на овие или оние астрации.

Но(и) во светлината на прашањата што овде нас не интересираат, Зборникот

на браќата Миладиновци има неоценливо значење. Тој неисцрпен извор на една духовна активност, тој поетски документ за свеста и самосвеста на еден народ, во допирот со сегашните генерации го востоставува овој кужен историски континуитет, без кој сегашникот на нашата литературна не би можела правилно да се разбере и оцени. Поетскиот текст што го создал нашиот народ и во кој среќаваме и токви говешки драми што се достојни и за најголемите мојстори на перото, инспирирал и бил образец на многу поетски генерации, а и денес многу наши поети во него откриваат и мотиви и поводи за сволото оригинално поетско создавање. Тој поетски говор за драмата на еден народ, ~~драмата на едно време~~, допира до нас како глас и совес на сволото време. Во него го откриваме нашето самоосознавање, како и величината и трагиката на тој процес. Во него е нашата самопотврда. Нашата денешна поезија не е ~~пресадена~~ овошка пресадена од туѓо тло. Како скромни, нашите поетски традиции никнуваат во недрата на богатото народно поетско творештво, а нашата поетска реч умеела да го довтаса и вишините на кои се искачила поезијата на другите народи. Денес, таа ги има сите карактеристички белези на современата руословенска поезија, расте во истите тенденции и ги решава истите проблеми. Се разбира, фактот дека таа расте како органски дел на руословенската поезија не ја исклучува, току, напротив, ја претпоставува нејзината оригиналност, нејзината изворност и автентичност и таа не може да биде формалистичко угледување и подржување на се она што ја обележува поетската мисла на другите руословенски јазични подрачја.

Овие струшки вечери на поезијата во кои не учествуваат голем број поети од нашата Република, благодарејќи на

иницијативата и наклоноста на нашите струшки домаќини, треба да внесат нови моменти во средбите на нашата поезија со јавноста, со публиката што го сака и цени поетскиот збор. Во четирите предвидени Струшки вечери на поезијата, замислена е една покорона на нашите поетски достигања, почнувајќи од народната поезија содржана во зборникот на Броѓата Милодиновци, на кои им е посветена овој прв вечер, по се до најмладите генерации во нашата поезија. Макар и непотполн, макар и недостатно јарко и рејефно прикаж, ние се надеваме дека профилот на нашата поезија ќе биде сотлеран и содржан во овие Струшки вечери на поезијата. Можеме сами да зажалиме што во кив не учествуваат и поети од другите наши републики за да станат средби на сите преставници на ругословенската поезија, но се надеваме оти материјалните тешкотии во иднина нема да бидат несовладлива пречка.

Оговорајќи ти овие Струшки вечери на поезијата ти поздравувам сите присутни и сите поети-учесници ~~[illegible]~~